

Katarina Ohnjec ,
Nino Marković ,
Jadranka Vlašić¹

PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE MOTORIČKIH ZNANJA I POSTIGNUĆA UČENIKA I UČENICA III. I IV. RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE U MINI RUKOMETU

1. UVOD

Praćenje i provjeravanje mora biti sustavno (provoditi u tijeku čitave školske godine), realno (temeljeno na stvarnim potrebama učenika, materijalnim uvjetima rada i na planu i programu tjelesne i zdravstvene kulture) i objektivno (odgovor kakvi su učinci programa). Kako bi ono takvo i bilo treba utvrditi cilj provjeravanja. Važno je da svim sudionicima nastavnog procesa bude jasan cilj praćenja i provjeravanja, ono što će se provjeravati i kakvi su učinci provjeravanja. (Findak, 1999.)

Bacanje, hvatanje i dodavanje te igra, nastavne su cjeline koje sadržava službeni plan i program za učenike od prvog do četvrtog razreda. U nastavnoj cjelini igre, među ostalim naveden je i mini rukomet. Pravila, tehnika i taktika mini rukometa, sukladna su s pravilima rukometa i odgovaraju dobi djece od 7-12 godina, a odnose se na veličinu terena, veličinu lopte, trajanje igre, ali i na uvjete u kojima se radi. Naime, poznato je da veličine većine školskih dvorana u Hrvatskoj odgovara košarkaškom igralištu, koje je iako nekoliko metara duže odgovara igralištu za mini rukomet. Isto tako mini rukomet može se igrati na vanjskim terenima, koje uglavnom imaju sve osnovne škole. Izbor nastavnih tema unutar cjeline bacanje, hvatanje i gađanje, koje su po svojoj strukturi usko povezane s mini rukometom stvara pretpostavku za uspješno učenje i usavršavanje elemenata ove djeci vrlo zanimljive igre. U skladu s porastom interesa, a koje je u uskoj vezi s uspjesima nacionalne vrste na velikim natjecanjima, ovi sadržaji sigurno imaju prednost pri uključivanju u izvedbeni program tjelesne i zdravstvene kulture, osobito za učenike i učenice III. i IV. razreda osnovne škole. Dakle, zastupljenost takvih tema nije upitna, no potrebno je odrediti načine na koji će se usvojena motorička znanja i dostignuća, vrednovati, tj. kako ih pratiti i na kvalitetan način provjeriti i ocijeniti. U cilju što objektivnijeg procjenjivanja i ocjenjivanja motoričkih znanja potrebno je izraditi ljestvice vrijednosti ili točnije testove motoričkih znanja i dostignuća. Takva ljestvica omogućava nastavniku da zabilježi i analizira postignute rezultate, odnosno da na temelju analize rezultata poduzme potrebne mjere i rješenja uz pomoć kojih učenici mogu postići još bolji uspjeh. Temeljni uvjet za izradu testova motoričkih znanja jest dobro poznavanje strukture motoričkog gibanja za koje je test predviđen, pa se na taj način može

odrediti što i kako treba izvesti za pojedinu ocjenu, a ujedno će i svim sudionicima procesa provjeravanja i ocjenjivanja, nastavnicima i učenicima, razlike u ocjenama biti razumljive i jasne.

2. OPIS NAČINA PROVJERAVANJA I OCJENJIVANJA

Provjeravanje i ocjenjivanje motoričkog znanja:

1. OSNOVNI UDARAC

Opis tehnike : Stav igrača je dijagonalan (suprotna noga u odnosu na pucačku ruku je naprijed). Težina tijela je na stražnjoj nozi. Ruka je flektirana u laktu (pod određenim kutom), koji se nalazi u visini ili nešto iznad ramena. Kukovi i gornji dio tijela blago su zaokrenuti prema strani na kojoj se nalazi lopta, a ruka bez lopte nalazi se ispred tijela u visini ili nešto malo ispod visine ramena. Pokret izbačaja počinje poticanjem mišićja stražnjeg skočnog zgloba, pri čemu se maksimalnom brzinom taj impuls prenosi preko koljenog zgloba, zgloba kuka, ramenog zgloba, lakta i šake, a završavaju ga prsti koji konačno izbacuju loptu i daju joj željeni smjer. Navedeni opis tehnike izvođenja osnovnog udarca potrebno je izvesti za ocjenu odličan. S obzirom na težinu odstupanja tj. pogreške od opisanog nastavnik će dodijeliti niže ocjene uvažavajući pogreške na slijedeći način: male (koje ne utječu na narušavanje osnovne strukture kretanja), veće (one zbog kojih se uočljivo odstupa od pravilne tehnike, ali još uvijek bitno ne utječu na promjenu osnovne strukture kretanja) i velike (koje dovode do promjena u osnovnoj strukturi kretanja).



Slika 1. Osnovni udarac (Zvonarek 1999.)

Zadatak učenika je da nakon izvedenih tri koraka izvrši osnovni udarac, a da pri tome ne prestupi, te da pogodi gol.

Ocjenjivanje:

- **Odličan**, učenik izvodi zadatak u skladu s prethodno navedenim karakteristikama osnovnog udarca,
- **Vrlo dobar**, osnovna struktura pokreta je svladana, ali lopta nema određenu brzinu i jačinu udarca na gol,
- **Dobar**, pravilan položaj tijela (dijagonalni stav i rotacija trupa), ali pogrešan pokret ruke koja izvodi udarac,

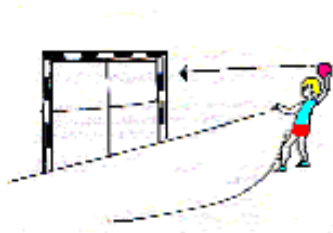
- **Dovoljan** učenik je iskoračio suprotnom nogom od pucačke ruke, nema rotacije trupa, a umjesto izbačaja gura loptu tj, položaj visine lakta je ispod visine ramena,
- **Nedovoljan**, izvođenje udarca s pogrešne noge, te izbačaj lopte s dvije ruke.

Provjeravanje i ocjenjivanje motoričkih postignuća :

2. GAĐANJE

Pomagala: rukometni gol, trake za obilježavanje polja na rukometnom голу, lopta za mini rukomet

Mjesto izvođenja: dvorana ili školsko igralište



Opis: učenik se nalazi s loptom u ruci na crti 5 metara od gola.

Zadatak učenika je da svako označeno polje gađa najviše dva puta. Budući da su na голу četiri polja, za svaki uspješan pogodak dobiva 1 bod. Nakon toga svaki učenik sam izabere polje koje će pogoditi, također iz dva pokušaja što mu u donosi još jedan bod.

Slika. 2. Gađanje

Ocjenjivanje:

- **Odličan**, učenik je prikupio 5 bodova, odnosno pogodio je sva označena polja i ono koje je sam izabrao
- **Vrlo dobar**, učenik je prikupio 4 boda, dakle jedno polje je promašio
- **Dobar**, učenik je prikupio 3 boda, tj. ima 3 pogotka i dva promašaja
- **Dovoljan**, učenik je prikupio 2 boda, dva puta je pogodio, a ostalo promašio
- **Nedovoljan**, od zadanih ciljeva učenik je pogodio samo jedan ili nijedan

3. HVATANJE I DODAVANJE LOPTE U PARU U MJESTU

Pomagala: lopta za mini rukomet

Mjesto izvođenja: dvorana ili školsko igralište

Opis: Učenici su podijeljeni u parove međusobno udaljeni 3,5 metara te svaki par ima svoju loptu. Zadatak učenika je napraviti što više točnijih dodavanja



Slika. 3. Hvatanje i dodavanje

Ocjenjivanje: s obzirom na broj dodavanja ocjene se dodjeljuju na slijedeći način

- **Odličan**, 18-20 uspješnih dodavanja,
- **Vrlo dobar**, 14-18 uspješnih dodavanja,

- **Dobar**, 10-14 uspješnih dodavanja,
- **Dovoljan**, 6-10 uspješnih dodavanja,
- **Nedovoljan**, manje od 6 uspješnih dodavanja,

Napomena: Učenici ne mogu mijenjati partnera za izvođenje ovog testa, te dva puta ponavljaju zadatak, a veći broj dodavanja uzima se kao konačan za ocjenu

4. BACANJE LOPTE U ZID

Pomagala: lopta za mini rukomet

Mjesto izvođenja: dvorana za tjelesnu i zdravstvenu kulturu ili školsko igralište. Na udaljenosti 3m, 3.5m, 4m, 5m. ispred zida potrebno je povući crte dužine 1 m.

Opis: Zadatak učenika je da sa crte baca loptu jednom rukom u zid i uhvati odbijenu loptu s dvije ruke prije nego što ona padne na pod.

Ocjenjivanje: Za svaku udaljenost od zida određen je broj bacanja koje učenik mora napraviti za pojedinu ocjenu

- **Odličan**, s udaljenosti 5m od zida učenik mora imati jedno bacanje i hvatanje lopti,
- **Vrlo dobar**, s udaljenosti 4m od zida učenik mora imati 3 bacanja i hvatanja lopti,
- **Dobar**, s udaljenosti 3m od zida učenik mora imati 4 bacanja i hvatanja lopti,
- **Dovoljan**, s udaljenosti 2,5m od zida učenik mora imati 5 bacanja i hvatanja lopti
- **Nedovoljan**, učenik nije uspio realizirati 5 dodavanja s crte 2.5 m udaljene od zida.

Napomena: Učenik ima po dva pokušaja sa svake udaljenosti

4. VOĐENJE LOPTE RUKOM

Pomagala: štoperica točnosti 1/100 sekundi, rukometna lopta

Mjesto izvođenja: dvorana za tjelesnu i zdravstvenu kulturu ili školsko igralište. Na igralištu treba povući startnu i ciljnu crtu (dužine 1m) na udaljenosti od 15 m.

Opis : Na znak nastavnika učenik boljom rukom vodi loptu od startne do ciljne crte. Štoperica se uključuje na dani znak, a zaustavlja se kad učenik s loptom prođe crtu cilja.

Ocjenjivanje: učenik izvodi zadatak dva puta, a bolji se rezultat uzima kao konačan za obradu rezultata. Obradom rezultata cijelog razreda prema aritmetičkoj sredini i odstupanju rezultata svaki će učenik u skladu sa svojim vremenom biti u rangiran za ocjenu.

Napomena: ako za vrijeme vođenja učenik izgubi loptu, prekida izvođenje zadatka i vraća se na startnu crtu, a u dva pokušaja ima pravo na jednu izgubljenu loptu

6. POLIGON S LOPTOM ZA MINI RUKOMET

Pomagala: štoperica točnosti 1/100 sekundi, rukometna lopta, kozlič, dva stalaka, rukometni gol

Mjesto izvođenja: dvorana za tjelesnu i zdravstvenu kulturu ili školsko igralište.

Opis: Ovaj se zadatak izvodi s centra na igralištu za mini rukomet. Dva metra od starta postavljen je kozlič, koji je 6 m udaljen od zida. Zadatak učenika je da na dani znak najprije zakotrlja loptu ispod kozlića, nakon toga ju mora pobrati, zatim baciti loptu u zid, uhvatiti odbijenu loptu prije nego što padne na tlo, okrenuti se na drugu stranu igrališta i nastaviti vođenje lopte između stalaka (koji su postavljeni na 5 i 10 metara od zida), te poligon završiti udarcem na gol. Štoperica se zaustavlja u trenutku kad lopta uđe u gol.

Ocjenjivanje: Učenik poligon prolazi dva puta, a bolji rezultat se uzima kao konačan.

Napomena: Ukoliko učenik ne svlada postavljene prepreke (kotrljanje ispod kozlića, bacanje u zid) isti zadatak mora ponoviti dok uspješno ne svlada prepreku. Isto tako ukoliko mu ispadne lopta prilikom vođenja lopte vraća se na mjesto pogreške i nastavlja zadatak. Posljednji zadatak u poligonu je pogoditi gol. Ako to ne uspije računa se kao jedna od dvije mogućnosti svladavanja poligona.

Ocjenjivanje: učenik izvodi zadatak dva puta, a bolji se rezultat uzima kao konačan za obradu rezultata. Obradom rezultata cijelog razreda odredit će se rasponi za pojedinu ocjenu.

3. ZAKLJUČAK

Ocjenjivanje je završni dio provjeravanja. tj. svodi se na izražavanje materijalnog suda nastavnika o radu, rezultatima rada i napretku učenika. (Findak, 1999.) Pridržavajući se načela ocjenjivanja koja kažu da ono mora biti, individualno, svestrano, sustavno, realno, pravedno, javno te uvažavajući stvarne konkretne rezultate u navedenim testovima moguće je donijeti stvarni sud tj. ocjenu za svakog pojedinog učenika. Navedeni primjeri jedna su od mogućnosti kako predočiti svakom od učenika, a isto tako i samom nastavniku koje su to egzaktno činjenice koje govore o uspješnom svladavanju određenog gibanja. Na temelju dobivenih rezultata u pojedinim testovima, koji su izabrani kao reprezentativne teme za procjenu usvojenog znanja iz nastavnih cjelina bacanja, hvatanja i gađanja moguće je govoriti o stupnju svladanosti te cjeline. Je li i na koji način usvojeno znanje iz te nastavne cjeline učenici primjenjuju treba utvrditi kroz stvarnu situaciju tj. u igri mini rukometa. Promatranjem igre moguće je zaključiti na koji način ta znanja uz poznavanje pravila igre učenici primjenjuju, te isto tako i zabilježiti konkretnom ocjenom same igre mini rukometa.

IV. LITERATURA

Findak, V. (1999). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga

Findak, V. (1994). *Tjelesna i zdravstvena kultura u osnovnoj školi*. Zagreb: Školska knjiga

Zvonarek, N., Ž. Tomac (1999). *Mini rukomet*. Zagreb: Hrvatski rukometni savez